

Mystérium Země

Peter Selg

26. 03. 2020

Pandemie koronaviru nepřichází zčistajasna. Můžeme jí chápat jako odpověď přírody na chybějící ekologický postoj moderní společnosti. Jako volání země po změně. Toto rozeznávají zodpovědní vědci, tak hovoří i odkazy Rudolfa Steinera.

V březnovém vydání časopisu „Monde diplomatique“ publikovala americká vědecká žurnalistka Sonia Shah, autorka knihy „Pandemic: Tracking Contagions, from Cholera to Ebola and Beyond“ (New York 2015 (1)), pozoruhodný článek s názvem „Odkud pochází koronavirus?“ (2). Zdůrazňuje v něm, že jde o to „rozpoznat hlubší příčinu naší rostoucí zranitelnosti vůči pandemiím: neustále se zrychlující drastické ničení životního prostředí.“ Shah ve svém článku podává zprávu o vysokém počtu nově objevených patogenů během 20. a 21. století (HIV a ebolou počínaje, koronaviry konče) a popisuje okolnosti těchto událostí. Líčí ničení biotopů mnoha živočišných druhů a následnou migraci zvířat, které patogeny přenášejí, do blízkosti lidských obydlí. („Ebola je toho dobrým příkladem. Jako původce viru eboly byly identifikovány různé druhy netopýřů. Výzkum provedený v roce 2017 ukázal, že vypuknutí nákazy bylo častější v těch oblastech střední a západní Afriky, kde krátce předtím proběhla masivní těžba lesů. Když porazíme netopýřům stromy, nutíme je, aby přesídlili na naše zahrady a statky.“) Stejně tak byla podle Sonie Shah zjištěna souvislost mezi propuknutím epidemie a odlesňováním u nemocí přenášených komáry a klíšťaty. Dále zdůrazňuje: „Riziko vypuknutí nemocí nezvyšuje pouze ztráta přirozeného životního prostoru, ale i způsob, jakým zacházíme se zvířaty, která jsou určena ke konzumaci člověkem. Shah mluví o ilegálním obchodu, o takzvaných wet markets, trzích, kde se prodávají živá nebo čerstvě poražená zvířata, a také o nepřirozené fyzické blízkosti zvířat, která by se nikdy ve volné přírodě nesešla („a mikroby tak mohou zvesela putovat od jednoho k druhému“) - „Přesně tímto způsobem vznikl v letech 2002/2003 koronavirus, který byl zodpovědný za epidemii SARSu (těžký akutní respirační syndrom) a je možné, že stejný původ má i nový koronavirus. Shah poukazuje na masný průmysl a jatka přeplněná zvířaty, která jsou krátce před smrtí natlačena do malého prostoru, čímž se generují ideální podmínky pro přeměnu mikrobů ve smrtící patogeny – a popisuje ještě nespočet dalších cest k epidemii a potenciální pandemii.

Souvislosti, které jsou představeny v tomto poměrně krátkém článku, jsou děsivé a ohromující zároveň. Tak jako mnoho jiného v současnosti poukazují na komplexní civilizační krizi a na důsledky špatné, anti-ekologické politiky, které na lidi budou stále více doléhat a pokud nenastane rozhodující obrat, povedou k nouzi a neštěstí. „Snaha Trumpovy politiky, osvobodit průmysl od všech ekologických nařízení a omezení, povede v USA nevyhnutelně ke zvyšující se likvidaci životního prostředí a tím i k rozvoji podmínek pro přenos zvířecích mikrobů na člověka ...“

„Patogeny nejhoršího druhu“

Občas se tvrdí, že bakterie a viry nejsou v antroposofické medicíně brány dostatečně vážně. To ale není pravda. Už Rudolf Steiner se nestavěl pouze kriticky k „panickému strachu z bacilů“ a nepovažoval „obsesivní hygienu“ pouze za „moderní pověru“ (3). Steiner výslovně varoval před nebezpečnou realitou „patogenů toho nejhoršího druhu“ (4), které se stanou „ničiteli lidského života“ (5) a způsobí „strašné epidemie“ (6). Neopomněl to ale pouze u toho, a to je pro nás v současnosti významné, aby na tyto skutečnosti jen upozorňoval. V celém Steinerově díle nacházíme stále znovu odkazy na to, jak je důležité, aby v sobě člověk posiloval vnitřní odolnost vůči bakteriím a „bacilům“ (pod které Steiner laicky řadil i viry), a to skrze vhodnou výživu a životní styl (7), ale také skrze niterný, duševně-duchovní postoj (8).

Večerní usínání s pocitem strachu a v materialistickém pohroužení má připravovat živnou půdu pro patogenní působení všudypřítomných zárodků (9); vnitřní labilita živená strachem, nenávistí nebo zděšením oslabuje člověka i celá společenství a umožňuje propuknutí velkých epidemií (10). V přednáškách načrtává další souvislost mezi kulturní dispozicí ke „lži, pomlouvání, pokrytectví“ a nástupu infekčních chorob. K tomu dochází díky přeměně sil elementárního světa (11). Jde o upozornění, které ve světle celosvětově šířených fake news a nactiurhačství všeho druhu nabývá na vážnosti (12). Na „bacily“ by z určitého ohledu mohlo být pohlíženo jako na „fyzická vtělení démonů lži“ (13) - přičemž musíme dbát na to, že Steiner nehovoří o individualitě, o problematice jednotlivého člověka, nýbrž o působnosti „lži“ celé civilizace, které se stávají destruktivními (jako je bezohledný konzumní styl života likvidující celé ekosystémy a proradný systém destruktivní a skrz naskrz prohané „externalizované společnosti.“ (14)) Někdy také Steiner hovořil o „bacilech“ jako o „ahrimanských bytostech“ (15) či formách, v nichž se zjevují anti-michaelské síly (16). V přednášce ze 14. října 1917 podrobněji popisuje bitvu Michaela s Ahrimanem v nadmyslových světech během dramatického 19. století. Líčí porážku Ahrimana a jeho „k Zemi svržené bytí“ a v tomto smyslu říká: „Tenkrát se odehrál ... takový boj, skrze nějž tyto ahrimanské zástupy po svém svržení s sebou na zem přinesly celou tu pozemskou populaci, která se dnes v lékařském světě nazývá bacily. A vše, co se projevuje jako síly bacilů, na čem se bacily podílí, co způsobují, je právě následek toho, že jednou byly ahrimanské zástupy z nebe svrženy na zem, že drak byl poražen. Stejně jako je výsledkem takového vítězství, že od konce sedmdesátých let (19. stol. - pozn. překl.) do popředí vstoupilo ahrimansko-mefistofelovské myšlení. Takže se dá říct, že v materialistické rovině mají tuberkulózní a bacilová onemocnění (infekční choroby - pozn. překl.) podobný původ jako stávající

rozumový materialismus (a nacionalistické a rasistické smýšlení) v rovině duchovně-duševní; tyto věci jsou si ve vyšším smyslu rovny.“ (17)

Nastíněné souvislosti jsou běžnému vědomí naprosto cizí - a byly předávány, jak uvádí Steiner, po staletí jen ve skrytých společenstvích, například u rosekruciánů. („Ve všech tajných evropských školách se učí, že všechny infekční choroby moderního světa mají podobný původ, totiž duchovní. To je esoterickou tradicí u rosekruciánů i dalších okultních učeních, kde se o těchto věcech hovoří.“ (18)) Rozumíme-li ale té souvislosti, která panuje mezi materialistickým způsobem myšlení - s ohledem na vlastní i světový názor - a současným životním stylem v civilizovaném světě, který vyvstává jako důsledek takového smýšlení, zdají se být Steinerovy výroky o spirituální dynamice současných událostí vším možným, jen ne zcestnými - a mohou být dokonce čteny jako komentáře k vyjádřením Soniy Shah. Ve stockholmské přednášce z 17. dubna 1912 a v esoterické hodině v Kolíně nad Rýnem z 9. května 1912 (jeden den po svých prvních poznámkách ke vzniku sochy Reprezentanta lidství ze sil údivu, lásky a svědomí (19)) poukazuje Steiner dokonce na souvztažnost mezi týráním zvířat pro masovou konzumaci masa a objevením se „bacilů“ a jimi způsobovaných nemocí (20).

Ita Wegman a mystérium Země

První sešit čtvrtého ročníku svého časopisu NATURA (časopis rozšíření léčebného umění podle duchovněvědecké nauky o člověku) zahájila Ita Wegman článkem, jenž pojmenovala: „Mystérium Země“ (21). Psal se začátek roku 1929, uplynuly téměř čtyři roky od smrti Rudolfa Steinera. Ita Wegman chtěla tímto sešitem nového vydání upozornit na „nové myšlení“, kterému musí být v blízké budoucnosti proražena cesta. („Vývoj lidstva je zároveň vývojem země. A nové myšlení již k člověku přistoupilo, jde teď jen o to, ho odvážně uchopit a začít konsekventně provádět ve všech oblastech života.“) Wegman zveřejnila ve zmiňovaném vydání časopisu Natura článek od Rudolfa Hauschky „Chléb a země“, od Herberta Hahna „Chléb a vědomí“, od Waltera Johannese Steina „O proměně země“ a od Lily Kolisko „O chlebu a rtuti“. Ve svém článku zásadním způsobem popisuje vztah člověka a lidstva k zemi. „Země je dějištěm lidského vývoje. A přece se jí teprve stala, neboť v nejhlubším základu je původ člověka duchovně-duševní. Lidské tělo je pouze schránou pro duchovně-duševní podstatu člověka. Teprve vývoj této schránky je dějinami pozemského člověka a toho, čím je na zemi obklopen.“ V roce, kdy antroposofická medicína slaví 100 let, bychom měli esej Ity Wegman důkladně studovat, nepochybně totiž patří k jejím nejvýznamnějším textům - i s ohledem na to, co v ní zmiňuje o „Merkurovi“, antickému „vůdci duší“ a dnešnímu „dárci poznání a podněcovateli k činu“. V poslední části svého líčení se zabývá křesťanstvím prodchnutým pohledem na reinkarnaci a karmu v dnešním michaelském čase - „Dnes (v této kulturní epoše a stupni vědomí) nehovoříme pouze o opakovaných pozemských životech a lidském osudu, nýbrž o vztahu jednoho člověka ke druhému a k Zemi jako takové“. To křesťanské v tomto

ponaučení spočívá v tom, že osud země bude moci být rozpoznán jako součást osudu každého jednotlivého člověka.“ Lidé žijící v současnosti se budou muset stále více cítit zodpovědní za osud celé planety. „Moderní lidstvo začalo zemi obepínat nejprve infrastrukturou a také rozvinutím celosvětového zpravodajství. Dá se říci, že tímto zevním způsobem si ji i dnes cele přivlastnilo. Tím se umožnilo novějšímu lidstvu něco, co tu předtím nikdy nebylo: vznik osudového spojení lidstva s celou zemí, se zemí jako takovou. Toto bude třeba nahlížet stále vědoměji.“ Antika umožňovala člověku pouze velmi omezenou zodpovědnost, řízení světa bylo přenecháno bohům. Nyní však nese lidstvo zodpovědnost za bytí i budoucnost celé Země. „Přírodní procesy a vývoj dějin, které byly nejprve od sebe ostře odděleny, začínají stále více splývat. To se v dávných dobách dělo jen zřídka. Půvabné renesanční město Benátky stojí v moři na pilotech, jež kdysi jako hustý les pokrývaly pohoří Dalmácie. Odlesnění tohoto lesa způsobilo nárůst klimatických změn. Co zde lze pozorovat na malém příkladu, bude si muset budoucnost uvědomit na příkladech větších.“ Selže-li lidstvo v tuto chvíli a nedostojí-li této své zodpovědnosti, bude muset v budoucnu čelit takovým přírodním jevům, které „sice samospůsobí, ale nerozpozná, že je způsobilo.“ Budou se objevovat jevy, pro které nebude uspokojivé vysvětlení - příroda, jež se dosud zdála být uspořádaná podle věčného řádu, se ocitne ve zjevném zmatku. „Skutečně stojíme na prahu těchto světových událostí. Příroda bude zrcadlit chaotické jednání člověka. Ukáže se to na přírodních katastrofách a abnormalitách. A člověk bude to dění v přírodě pozorovat jakoby v zrcadle, aniž v něm rozpozná svůj vlastní odraz.“

Ita Wegman napsala tyto věty na konci roku 1928 a zveřejnila je začátkem roku 1929, tedy před více než devadesáti lety, před třemi saturnskými rytmy. Lidstvo mezitím nestojí pouze „na prahu“ té zmiňované epochy, nýbrž se nachází v jejím středu. To je možné vyčíst jak z nedávné minulosti tak z aktuálních událostí. „Ukáže se to v přírodních katastrofách a abnormalitách...“ - ve fenoménech klimatických změn a jejich následků, na razantním vymírání druhů, na ničení pozemských základů života a na epidemiích, na vnitřním a vnějším klimatu lidstva v jeho globalizovaném světě. „Příroda bude zrcadlit chaotické jednání člověka.“

Sonia Shah líčí v Monde diplomatique aspekty tohoto „chaotického jednání“ a také jeho následky. Je zřejmé přinejmenším toto: Téma širších souvislostí a zodpovědnosti je v oblastech klimatu či „antropogenních“ epidemií čím dál více skloňováno, i když snad ještě ne s celým spirituálním kontextem. Nyní však musí být vyvozeny razantní důsledky, než bude pro zemi a lidstvo, které na zemi žije, pozdě. Slovy Ity Wegman: „Znamení času k nám hovoří jasnou řečí. Příroda, jež se proměňuje, nám pokládá vážnou otázku, jestli chceme změnit své myšlení, jestli chceme dojít poznání, že ze zmatku a utrpení nám nejde vstříc záhuba, nýbrž zduchovnění, které se nám zjevuje jako kosmická výzva.“

Antroposofie se svým spirituálním rozuměním světa a člověku hraje nyní při záchraně a uzdravování Země významnou úlohu a to ještě naléhavěji a aktuálněji než kdy jindy (22). Uprostřed této chaotické krize vyzývá k praktickému jednání globálního i lokálního významu, které se nemůže obejít bez činů pramenících z vlastního Jáství (23).

(Z němčiny přeložila Markéta Prachařová.)

Originální text najdete zde: <https://dasgoetheanum.com/schwerpunkte/2020/3/27/das-mysterium-der-erde>

(1) Vgl. <https://soniashah.com/pandemic-the-book/.5/7>

(2) Vgl. https://mondediplomatique.de/media/demo/woher_kommt_das_coronavirus.mp3
und <https://www.thenation.com/article/environment/coronavirus-habitat-loss/>

(3) Rudolf Steiner, Fachwissenschaften und Anthroposophie (1920/21), GA73 a, Dornach 2005, S. 166.

(4) Rudolf Steiner, Wo und wie findet man den Geist? (1908/09), GA 57, Dornach 1984, S.193.

(5) Rudolf Steiner, Grundelemente der Esoterik (1905), GA 93 a, Dornach 1987, S. 233.

(6) Rudolf Steiner, Aus den Inhalten der esoterischen Stunden (Band I: 1904–1909), GA266 a, Dornach 2007, S. 414.

(7) Rudolf Steiner, Wo und wie findet man den Geist? A.a.O., S. 193 f. und Vom Einheitsstaat zum dreigliedrigem sozialen Organismus (1920), GA 334, Dornach 1983, S.43.

(8) Rudolf Steiner, Wo und wie findet man den Geist? A.a.O., S. 194.

(9) Rudolf Steiner, Wie erwirbt man sich Verständnis für die geistige Welt? Das Einfließen geistiger Impulse aus der Welt der Verstorbenen (1914), GA 154, Dornach 1985, S. 47; Unsere Toten. Ansprachen, Gedenkworte und Meditationssprüche 1906–1924, GA 261, Dornach 1984, S. 15.

(10) Rudolf Steiner, Grundelemente der Esoterik, a.a.O., S. 233; Wie erwirbt man sich Verständnis ..., S. 47.

(11) Rudolf Steiner, Natur- und Geistwesen – ihr Wirken in unserer sichtbaren Welt (1907–1908), GA 98, Dornach 1996, S. 240.

(12) Vgl. u. a. Albrecht Müller, Glaube wenig. Hinterfrage alles. Denke selbst. Wie man Manipulationen durchschaut. Frankfurt a. M. 2019.

(13) Rudolf Steiner, Die Theosophie des Rosenkreuzers (1907), GA 99, Dornach 1985, S.72; Rudolf Steiner, Das Hereinwirken geistiger Wesenheiten in den Menschen (1908), GA 102, Dornach 2001, S. 206.

(14) Vgl. Stephan Lessenich, Neben uns die Sintflut. Die Externalisierungsgesellschaft und ihre Praxis, Berlin 2016.

(15) Rudolf Steiner, Unsere Toten, a.a.O., S. 16.

(16) Rudolf Steiner, Grundelemente der Esoterik, a.a.O., S. 234; Rudolf Steiner, Aus den Inhalten ... (Band I), a.a.O., S. 256 ff. und S. 414.

(17) Rudolf Steiner, Die spirituellen Hintergründe der äußeren Welt. Der Sturz der Geister der Finsternis (1917), GA 177, Dornach 1999, S. 162.

(18) Rudolf Steiner, Grundelemente der Esoterik, a.a.O., S. 233.

(19) Vgl. Peter Selg, Edith Maryon, Rudolf Steiner und die Dornacher Christus-Plastik, Dornach 2018, S. 21 ff.

(20) Rudolf Steiner, Okkulte Untersuchungen über das Leben zwischen Tod und neuer Geburt. Die lebendige Wechselwirkung zwischen Lebenden und Toten (1912–1913), GA 140, Dornach 2003, S. 139 f.; Aus den Inhalten der esoterischen Stunden (Band II: 1910–1912), GA 266 b, Dornach 2010, S. 372/374.

(21) Ita Wegman, Das Mysterium der Erde. In: «Natura. Eine Zeitschrift zur Erweiterung der Heilkunst nach geisteswissenschaftlicher Menschenkunde», 4. Jg., 1929/30, S. 1–6. Wiederabdruck in Peter Selg, Die Kultur der Selbstlosigkeit. Rudolf Steiner, das Fünfte6/7 Evangelium und das Zeitalter der Extreme, Dornach 2006, S. 87–98. Der Text ist auch auf www.wegmaninstitut.ch verfügbar.
http://www.wegmaninstitut.ch/wp/wp-content/uploads/2020/03/Ita-Wegman_Das-Mysterium-der-Erde.pdf

(22) Srovnej v tomto smyslu vědeckou průkopnickou práci Günthera Wachsmutha „Země a člověk“- její tvořivé síly, rytmy a životní procesy“ (1945), ve které na více než 400 stranách představuje zemi jako živý organismus. Člověk stále silněji vyvolává, jak Wachsmuth píše úvodu druhého vydání z roku 1951, účinky v dalších oblastech země i v živých organismech, aniž by disponoval dostatečným vhledem do větších souvislostí patřičných životních procesů, do jejich exogenních a endogenních impulsů, dynamiky a rytmů. Země sama má ale se svými komplexními systémy, sférami a vrstvami velmi moudře strukturované tělo, které patří živoucí bytosti. Tato musí být ve své celistvosti lépe pochopena a chráněna. Vgl. diesbezüglich auch Peter Selg, Klima-Wandel. Greta Thunberg und wir, Arlesheim 2020

(23) Vgl. Friedrich Doldinger, *Der Wolkendurchleuchter*. Doldingers Drama aus dem Jahr 1930, das vom Überleben einer spirituellen Michael-Gemeinschaft in einer apokalyptischen Situation handelt und von herausragender Qualität ist, wurde 2019 in kommentierter Form neu aufgelegt (Verlag des Ita-Wegman-Instituts.)